

УДК 027.62(091)

Микола Зніщенко,
кандидат історичних наук, генеральний директор
Київської обласної бібліотеки для дітей,
заслужений працівник культури України

"Красный библиотекарь" — рік 1926: події, факти, коментарі. Погляд із XXI століття. Хроніка надій та ілюзій¹

"Красный библиотекарь" 1926 року починається матеріалами, присвяченими перевірці роботи "бибобъединений", створення яких було запропоновано на I Поволзькому з'їзді об'єднаних бібліотечних працівників у 1924 році. Щоб там не відбувалося у країні, а контроль за діями своїх постанов у влади був на належному рівні. М. Смушкова свою роботу вела цілеспрямовано. Вона пише, що "беда в том, что работа эта ведется без плана, без системы. Сейчас мы располагаем довольно большим материалом о работе объединений, на основе которого можно безошибочно утверждать, что это одно из самых типичных зол". І пішло-поїхало по всіх губерніях. Вивчення "ежедневного учета читательских интересов" — найголовніша вимога до бібліотекаря, крім низки аналогічних. "Бібліотека-рентген" формувалась новою соціальною системою. Висновки контролюючих спеціалістів виливалися у методичні поради. Часопис "Красный библиотекарь" (КБ) все більше стає збіркою методичних матеріалів, які ілюструють життя СРСР.

У першому номері КБ за 1926 рік торкнулися "Работы с газетой в детских библиотеках Ленинграда" (стаття Н. Соболева), а Н. Фрідьєва та Д. Ігудесман порушили тему "К вопросу о централизации каталогов". Але найцікавішим, як на мене, був матеріал, надрукований у розділі "Библиотечное дело за рубежом", у якому вміщено статтю Л. Хавкіної "Из впечатлений заграничной поездки". Виявляється, були і такі подорожі до бібліотечних колег з капіталістичних країн. Авторка пише, що "минувшим летом (1925) и осенью я провела около четырех месяцев в заграничной командировке, изучая современное положение библиотек различных типов в Западной Европе. Я посетила следующие страны: Германию, Францию, Бельгию, Голландию, Данию, Норвегию, Швецию и Финляндию. В нескольких очерках я изложу на страницах "Красного библиотекаря" свои впечатления о работе западноевропейских массовых библиотек". Між іншим, з розпадом СРСР багато керівників, працівників бібліотек України побували в книгозбірнях Європи, Сходу, Америки, але "нарисів", як у Л. Хавкіної, ми щось не бачили на шпальтах поважних бібліотечних часописів.

У цьому номері Л. Хавкіна починає розповідь про бібліотечну Німеччину. Я не збираюся цитувати всю статтю, але дещо є цікавим для розвитку бібліотечного світогляду. Отже: "Начну с Германии. Это классическая страна книгопроизводства, книготорговли и научных библиотек никогда не имела организованной системы общедоступных библио-

тек. Причиной такого явления нужно считать отсутствие единого организующего центра. Центральная власть вокруг своего ведения совершенно не включает массовые библиотеки, предоставив их всецело местным органам". У незалежній Україні з 1992 року відбуваються такі самі процеси, як і в Німеччині 1925 року.

Л. Хавкіна висловлює свою думку про це явище: "Формально это мотивировалось тем, чтобы не стеснять свободного индивидуального развития библиотек и не подгонять их под один ранжир", і далі: "Разумеется такую аргументацию нетрудно опровергнуть. Пример других европейских стран — Англии, Голландии, Скандинавских государств Бельгии, где законодательным путем нормированы условия государственного субсидирования общественных библиотек в помощь местным средствам. Сами библиотекари в Германии не представляют достаточно мощной организации как Англии или Соединенных Штатах. В результате войны экономической разрухи германские массовые библиотеки пришли в сильнейший развал. Принцип сокращения штатов, как отражение "бережливости в расходах", неуклонно проводится до сих пор и подчас выливается в уродливые формы". Мені дуже цікаво, про що б написала шановна авторка, вивчаючи стан бібліотечної справи в Україні за 1992—2012 роки?!!

Л. Хавкіна зазначає, що у "бідній" Німеччині "минимальный оклад библиотекаря массовой библиотеки составлял 280 марок (140 рублей), но рабочий день составлял семь с половиной часов". А тепер порівняйте витрати, заплановані в РСФСР у 1926 році на бібліотеки та пересувки. За одну місячну зарплату німецького бібліотекаря можна було фінансувати 10 "передвижек" або 0,75 вартості за усіма статтями "волостной библиотеки". От вам і різниця в оплаті праці німецького бібліотекаря у 1925 році в порівнянні з утриманням штату бібліотечних працівників у СРСР 1926 року. І це в скрутні для Німеччини часи після поразки у Першій світовій війні!

Авторка "вскрывает" їхні недоліки, які їй було видно неозброєним оком: "Чтобы куда-нибудь пристроить дипломированных техников, не подходящих для мест в научных библиотеках, их стали помещать на службу в массовые библиотеки... Областные библиотечные объединения Германии путем частых конференций и курсов съездов стремятся сплотить библиотекарей на общей работе, выяснить ее основные задачи и очередные вопросы и установить обмен опытом... Литературы по работе в массовых библиотеках выходит в

¹ Продовження. Поч. див.: Вісник Книжкової палати. — 2012. — № 8. — С. 40—43; № 12. — С. 32—35.

Германи до смешного мало. Экономическая разруха в Германии побудила германские библиотеки, бывшие прежде бесплатными, ввести плату в абонементе — одна марка за три месяца. Детские отделения развиваются очень туго. Так, на весь Берлин их только четыре. В Гамбурге в библиотеке по-прежнему процветает индикатор, но больше нигде индикатор не применяется... В массовых библиотеках применяется элементарный систематический и алфавитный каталоги, предметный — редкость, зато много специальных каталогов. С 1908 по 1918 годы в Германии возникло восемь консультационных бюро², задача которых — помогать советом библиотекам в маленьких городах, селах. Передвижки наиболее развиты в Северных частях Германии... теперь идет стягивание сети и усиление централизации".

Цей екскурс бібліотеками Німеччини зайняв вісім журнальних сторінок. Дуже детально Л. Хавкіна описує всі подробиці з життя німецьких книгозбірень 1925 року. Нам би їхні можливості в часи їхньої "розрухи та занепаду" економіки.

А тим часом "Библиотечная жизнь в СССР" підігрівалася з'їздами, як, наприклад, "Гомельским губернским библиотечным съездом". Огляд про "Работу Одесского библиотечного объединения 1924—1925 гг." здійснив Л. Коган. Звичайно, йшлося у цій публікації й про роботу української секції, що "организовала группы библиотечарей для изучения украинского языка и устроила объединенными силами нескольких библиотек большую выставку, посвященную истории украинской книги и печати". Після прийняття у 2012 році закону про регіональні мови нікого не дивуватиме, якщо на Одещині створять українську секцію з такими ж самими, як і в 1926 році, завданнями.

В інших числах часопису (№ 2—3) йдеться про конференції, пропаганду, методику контролю, бібліотечну справу і перспективи її розвитку в нацменшин. Цікава статистика подана В. Ліе. А які вислови! "Вся масса нацмен, состоящая из более чем 100 крупных и мелких национальностей, по количеству населения распределяется на следующие группы: Мордва — 1 500 000, татары — 1 360 000, украинцы — 6 500 000, белорусы — 1 179 000, башкиры — 850 000". Ось так!

У 1926 році в роботу книгозбірень розпочинають запроваджувати наукову організацію праці, що одразу ж знайшло висвітлення в КБ, який присвятив цьому публікацію "НОТ в библиотеках, первые шаги", що розкривала суть цього нововведення, яке передбачало "централизацию индексами", "централизацию каталогизации", впорядкування "материала на титульных листах книги", "организацию центрального склада принадлежащей библиотечной техники", "прием новых сотрудников", "проверку имеющихся сотрудников", "рабочий день и зарплату".

Мабуть, деякими положеннями НОТ того далекого, 1926 року керувались посадовці, коли встановлювали доплати бібліотекарям. У будь-якому разі у 1926 році "Красный библиотечарь" надрукував: "Рабочий день библиотечаря не 6 и не 8 часов, а менее, и в этот свой рабочий день он расходует большой запас своей умственной и физической энергии, что влечет за собой острую переутомляемость, невращению, легочные заболевания, туберкулез". У журналі зазначалося і таке: "Библиотечарь должен быть по справедливости приравнен к учителю, тот же месячный оклад за 4-х часовый рабочий день, или 1½ оклада за шестичасовый день". За шкідливі умови праці бібліотекарям видавалося "молоко и спецпитание".

² Цей досвід потім було застосовано і в СРСР. Певний час і в структурі нашої бібліотеки, на той час Київської центральної бібліотеки для дітей, яка фактично виконувала функції республіканської бібліотеки в Україні, крім методичного відділу, працювало й консультативне бюро.

Влада і суспільство поважало працю фахівців книгозбірні, значна увага приділялась підготовці спеціалістів цього профілю: "Помимо этого необходимо библиотечарям получить глубокое общественно-политическое образование в ВУЗах... это даст библиотечарей высокой квалификации". Поряд із цими тенденціями велася копітка робота по "распределению труда", "уплотнению рабочего времени", "плановой работе", формуванню і стимулюванню "интереса к работе" тощо.

Прикладом того, що фах бібліотекаря в країні вважався престижним, служив досвід смольчан, який висвітлювався в одній із журнальних публікацій: "Вопрос об установлении для библиотечных работников четырехчасового рабочего дня и месячного отпуска был решен еще в 1923 году". Сьогодні в Україні, де більшість бібліотек у сільській місцевості не опалюються, бібліотекарі змушені працювати повний 8-годинний робочий день... "Шестичасовой рабочий день предназначен для технических работников библиотеки", "работающих на выдаче книг — от 50—80 выдач на одного работника в течение рабочего дня", "для каталогизаторов — при обработке 20 книг", "для классификаторов — четырехчасовой рабочий день", "составление рекомендательных списков, выставок и др. работа, имеющая рекламную работу, рекомендацию книг входит в подготовительную работу библиотечаря и выполняется в неурочное время сверх четырех часов. ...Массовая работа по организации выставок, вечеров, докладов, бесед, спектаклей, громких читок, экскурсий, кружковой работы проводится в рабочее время и оплачивается дополнительно, согласно колдоговора". Колективні договори були обов'язковими і в 1926 році.

У матеріалі наводяться розцінки на кожен захід, проведений бібліотекарем. Тарифікація бібліотечних працівників, зроблена у 1926 році, існує й дотепер. Не вірите? Тоді читайте в оригіналі: "Библиотечаря и каталогизаторы тарифицируются в губ. центр. библиотеке им. В. Ленина по 12-му разряду, зав. отделами — по 13 разряду, зав. губ. центральной библиотеки — по 15 разряду, зав. губ. центральной библиотеки им. В. Ленина — получает спецставку. Зав. волостными библиотеками тарифицируются по 11 разряду". Шановний читачу! Роби висновки і порівняння розрядів за тарифікаціями 1926 та 2012 років.

У другому номері часопису за 1926 рік вміщується нарис Л. Хавкіної про бібліотечну Фінляндію. Ось деякі цитати з нього: "Среди культурных государств одно из первых мест в смысле поголовной грамотности населения занимает маленькая Финляндия". Авторка зазначає, що "последнее десятилетие прошлого века (XIX — М. З.) ознаменовано было в Финляндии пробуждением финского национального движения. В противовес насильственной русификации, которая проводилась царским правительством, финны принялись усиленно культивировать свой язык и литературу".

До речі, сьогодні в Фінляндії ані шведи, ані данці, ані норвежці не намагаються ввести свої мови як регіональні. Фінляндія і фіни — це Вам не Україна і не українці! Свою міць національного духу вони продемонстрували у 1939 році, коли дали належну відсіч військовій машині СРСР. Стаття Л. Хавкіної доповнена декількома фотографіями з життя бібліотек для дітей і дорослих.

Перепрошую за надмірну увагу до одного й того ж автора, а саме до Л. Хавкіної, але не могу не навести цікаву інформацію, яка містилася в її статті. Тому цитую далі: "В 1910 году было основано Финское Библиотечное Общество, которое стало выпускать библиотечный журнал на финском языке. Очень характерный факт, что в то время как в царской России совершенно не было правильно поставленной библиотечной статистики, в Финляндии она велась образцово. В 1914 году на Всемирной выставке книжного дела в Лейпциге большой контраст представляли жалкая диаграмма Уфимской губернии — все, чем была представлена деятельность массовых библиотек Российской импе-

рии, — и прекрасная картограмма Финляндии, на которой условными знаками обозначены были все городские, сельские, народные библиотеки, имевшиеся к концу 1912 года, но формой и величиной знаков выделялся их размер по числу томов, а различием цвета — библиотеки финские и шведские. На 1913 год в Финляндии при тогдашнем ее населении в 3 196 000 было 2 215 массовых библиотек с общим количеством книг 855 215, что составляло на каждые 100 жителей 27 книг.

В 1913 году была образована государственная библиотечная комиссия, которая занялась разработкой вопроса об улучшении библиотечного дела в стране.

Реорганизация библиотечного дела в самостоятельной Финляндии началась с 1920 года, когда в сейме был рассмотрен и утвержден проект, подготовленный комиссией. Центр тяжести его заключался в планомерных государственных субсидиях существующим и вновь возникающим массовым библиотекам".

Для порівняння: в Україні після проголошення незалежності питання про бібліотечну справу слухалось у Верховній Раді України тільки через шість років і далеко не в такому форматі, як у Фінляндії. Про інвестиції у вітчизняну бібліотечну галузь взагалі ніколи не йшлося, а от про скорочення, оптимізацію — доволі розмов і донині. Л. Хавкіна не стримувала свого захоплення бібліотечною справою в Фінляндії: "Интенсивное развитие библиотечного дела в Финляндии за последнее пятилетие, создающее в государственной системе народного образования этой маленькой страны надстройку к ее хорошо поставленной школьной сети, представляет явление выдающееся".

Цей висновок Л. Хавкіній міг би дорого коштувати, бо в історії Російсько-більшовицької імперії за подібні коментарі можна було поплатитися свободою або життям. На щастя, все обійшлося...

У № 11 КБ матеріалом "К вопросу о нормах труда библиотекарей" була порушена актуальна й донині тема. Цікавим є "Тематический указатель статей за 1926 год", з якого видно, що стаття Д. Балики "Первая конференция научных библиотек Украины", що відбулася 28—31 грудня 1926 року в Києві, зайняла три сторінки часопису, а матеріалу "Библиотечное дело в Смоленской губернии" часопис присвятив дев'ять сторінок. Але повернемося до питання про конференцію в Києві. У ній "приняло участие 205 человек. Решающий голос имело 37. Советательный голос — 30. Остальные — гости. Конференцию открыл представитель Укнауки т. В. Дубровский в помещении Всенародной библиотеки Украины. Представлены были почти все научные и академические библиотеки Украины. От Ленинской библиотеки — Виноградов А., от Главнауки РСФСР — Зенькович и др. Профессор Сагарда выступил по теме "Библиография и научные библиотеки", где научная библиография выдвигалась как единственный признак научности самой библиотеки. Вполне естественно, что в прениях подобное утверждение было разбито, конференция показала место библиографии в научных библиотеках, подчеркнула важность "рекомендательной" и критической библиографии, наметила распределение библиографической работы между: 1) Книжной палатой; 2) Украинским Институтом Книговедения; 3) Всенародной библиотекой Украины; 4) другими научными библиотеками УССР.

...Доклады: А. Годкевича "Об увязке работы Книжной палаты с научными библиотеками", М. Ясинского "Создание украиноведческих библиотечных центров на Украине и библиография производительных сил", В. Отомановского "Библиография как основное задание краеведения в научных библиотеках" явились на конференции желанным переходом к практической стороне дела".

Часопис багато уваги приділив такій темі, як "Изыятие устаревшей литературы". Було б дуже дивно, якби "изыятия"

не відбулося і на ньому не акцентувалось. Тож під ніж пішло багато чого цікавого із видань до 1917 року.

"Что нужно делать библиотекарю для проведения в жизнь решений XIV партсъезда" — такою була тема публікації Л. Віленського. Зазначу, що бібліотекарі СРСР аж до 1991 року зв'язали свою роботу з рішеннями чергового з'їзду керівної партії, а викладачі бібліотечних факультетів в інститутах культури готували свої лекції на обов'язковій методологічній основі вказівок КПРС.

Прізвища "лучших библиотекарей" названі в № 3 КБ. Кращими бібліотекарями, до речі, були чоловіки.

У цьому ж номері під рубрикою "Библиотечное дело за рубежом" уміщено чергову публікацію Л. Хавкіної, яка ділилась своїми враженнями від знайомства з бібліотечною Францією, де "с XVIII века существовали кабинеты для чтения, устраиваемые частными предпринимателями. Во времена революции кабинеты для чтения вырастали как грибы непосредственно возле баррикад. Купе внес предложение о том, чтобы книги, конфискованные у эмигрантов и у монастырей в 1789 году, обратить на устройство публичных библиотек во всех областях Франции".

Ось такий "передовий" досвід був перейнятий у французьких революційних лідерів. Тільки у Франції дворяни емігрували, покинувши все, а в Росії більшовики зробили експропріацію майна, а самих власників відправили кого в тавори, кого на страту.

При відкритті публічних бібліотек у Франції у 1879 році "председательствовал В. Гюго. В 1878 году в Париже было 9 городских библиотек. В 1888 — 57, в 1898 — 74 библиотеки, где было прочитано 17½ миллионов книг. Средняя выдача на библиотеку составляла в 1901 году около 28 тыс."

Але що цікаво, Л. Хавкіна, окрім цієї казуїстики, більше нічого передового бібліотечного в бібліотечній Франції не побачила...

Розділ "Библиография" вміщує статтю Д. Балики "Библиотека в прошлом. Культурно-исторический очерк". Як і має бути — "прошлое" у Російській імперії було невеселим.

У КБ № 4 у рубриці "Библиотечное дело за рубежом" з'являється стаття С. Марголіної "Современные библиотечные проблемы в Америке". Ось витяг з публікації: "В некоторых городах каждая мать новорожденного ребенка получает из публичной библиотеки извещение, в котором сообщается о книгах по кормлению и уходу за детьми, имеющихся в библиотеке. В других городах библиотеки посылают членам каждого нового клуба или вновь открывающейся торговой камеры сообщение о книгах, брошюрах и даже о журнальных статьях, относящихся к предмету деятельности данной организации, и приглашают их обратиться в библиотеку за всем этим материалом".

Те, що в американських бібліотеках було втілено ще в XIX столітті, як ноу-хау впроваджується в сучасних бібліотеках України... До речі, статті С. Марголіної у четвертому та дев'ятому номерах часопису стануть в нагоді багатьом сучасним бібліотекам, їхні співробітники можуть взяти на озброєння будь-який абзац і стати дуже "продвинутими" та креативними особами.

Л. Віленський у статті "Библиотечная культура Испании" зазначає: "Бедные, бедные наши коллеги. Научные сотрудники так и говорят про библиотеки: "Свалочный пункт", "Выгребная яма" и того похлеще "Aschenbredel". Сведения об их жизни бедны". Продовжуючи свою думку, він наголошує: "Импералисты средних веков, рыцари-крестоносцы, дворянская шваль, поповское отродье Испании тщательно позаботились уничтожить следы испанского ренессанса VIII—X веков после Р.Х. Под сапогами рыцарей религиозных, под радостные крики одержимых и беснующихся монахов погибли древнейшие величественные библиотеки Кордовы, Севильи, Сарагосы, где величественные здания "медрассы" хранили не одну сотню тысяч фолиантов, папирусов и свертков".

Тож немає нічого дивного в тому, що розповідаючи про бібліотечну Іспанію та інквізицію бібліотечних фондів ортодоксами-попами, автор "Клеймит позором" все, що пов'язано з релігією, адже в СРСР на всю потужність було запущено антирелігійний маховик. Не залишився осторонь цієї кампанії й "Красный библиотекарь". Його сторінки заповнені рекламою "Антирелигиозной литературы". До речі, з французької "реклама" перекладається як "викрикування". Саме такий тон був характерний для більшості журнальних публікацій. Назвемо деякі з них: "Внутрибиблиотечная работа летом", "Летняя работа детской библиотеки".

Висвітлювався досвід діяльності бібліотечних об'єднань, різних кабінетів. За ідеологічними нашаруваннями простежується конкретна копійка робота усіх без винятку книгозбірень.

Чергова стаття із серії "Из впечатлений заграничной поездки" Л. Хавкіної присвячена бібліотечному життю буржуазної Бельгії, де "...возникновение массовых библиотек относится к половине XIX века". Після екскурсу в історію автора зазначає: "Целью бельгийского библиотечного закона 1921 года было обеспечить каждую коммуна публичной библиотекой. Более отрадное впечатление производят детские библиотеки. Первая из них была открыта в Брюсселе в 1920 году американским Комитетом помощи". При читанні цієї статті згадуються нинішні акції, що їх проводять Міжнародний фонд "Відродження", Посольство США в Україні, Рада Міжнародних наукових досліджень та обмінів, Агентство США з міжнародного розвитку, Фондація Білла та Мелінди Гейтс.

Уміщує часопис інформації про роботу I Всеукраїнського бібліотечного з'їзду (1—6 червня 1926 р.), де із доповіддю виступила С. Марголіна, II Всеросійського бібліографічного з'їзду (20 вересня) та повідомлення Л. Хавкіної "К предстоящему библиотечному конгрессу в Америке, на котором ожидается свыше двух тысяч человек". Це незадово до економічної депресії в США. Цікаво. "Он созыается по случаю пятидесятилетия первой профессионально-научной организации библиотекарей — Американской Библиотечной Ассоциации... и будет проходить с 4 по 9 октября в Атлантик-Сити, в самую годовщину основания Ассоциации... Таким образом предполагается как бы смотр не только полудекового развития, но и современного состояния библиотечного дела всех культурных стран... Уже сейчас обеспечено участие в работах представителей целого ряда европейских и внеевропейских стран — Японии, Китая, Австралии и др. Этот конгресс уделит особенное внимание публичным библиотекам и будет носить чисто библиотечный характер. Библиотечная Ассоциация получила крупный юбилейный дар от Карнегиевского фонда, на средства которого построены сотни библиотечных зданий в Америке: один миллион долларов со специальным назначением — на работу мелких библиотек, и, вероятно, в ближайшее время Американская Библиотечная Ассоциация сделает эту работу ударной".

Щоразу перечитуючи коротеньку інформацію Л. Хавкіної, дохожу висновку, що бібліотеки США та СРСР аж ніяк не можна порівнювати. Від сонячного промінця повідомлення Л. Хавкіної до рутинної роботи бібліотек СРСР — всього лише одна сторінка. Знову бачиш "натаскування, заклики, звіти", а де кошти, де спонсори?.. Меценати або ті, хто ними міг бути, емігрували чи здалися переможцям — комуністам, або загубилися в Гулагах.

Сьогодні в незалежній Україні є багато фондів, заснованих олігархами, але повідомлення про надання вітчизняними благодійниками Українській бібліотечній асоціації одного мільйона доларів, як в Америці у 1926 році зробив фонд Карнегі, я ніде не зустрічав. Програму "Бібліоміст" до уваги не беру, адже її реалізацію фінансує подружжя Гейтс із США. Але повернемося до "Красного библиотекаря".

"К плановой работе!" закликає одна з публікацій, уміщена у восьмому номері, аналізуючи головні недоліки планів

1925/26 рр. Про кошти, виділені на ці роботи, про кількість побудованих бібліотечних приміщень — жодного слова. "Содержание", "Задачи", "Замечания", "Режим экономии", "О руководстве чтением", "О преподавании библиотечного ведения на спецкурсах школ 2-й ступени", "О чистке фонда", "О библиотекаре на ликпункте", "О книгоношах" — такими заголовками рясніють сторінки часопису КБ із 7 по 12 номери.

Саме в цей період (вересень) організовується конкурс "На лучшего читателя", який проводять і нині, у тому числі й у незалежній Україні. Уявіть собі такий самий конкурс в Америці, Франції, Німеччині, Англії. І носяться з ним, як з писаною торбою! Роботу українських бібліотек для дітей без такого "шлягеру-конкурсу" просто важко уявити. А скільки грошей "викачувалося" під цю акцію. До речі, конкурс має своїх прибічників, проте я до них не належу. Переможцям конкурсу — книги, які за часів СРСР вважались найкращим подарунком. Але я неодноразово бачив, як одним дітям вручали книгу та грамоту, а іншим — фотоапарат, м'яч або щось презентабельне. Тож перші не дуже раділи...

Гортаю дев'ятий номер часопису. Зустрічаю знайоме прізвище — С. Марголіна — під публікацією про "работу американских библиотек среди детей-подростков".

При знайомстві з матеріалами про досвід вітчизняних бібліотек доходиш висновку: у них своя музика, а у нас — своя. Наша — різного роду методичні квазівки, що мали рекомендаційний характер. Як, наприклад, "Бюджет времени передвижника", що склався за Формою № 1.

ФИО День, месяц, число

№	Род работы	Часы	К-во часов	Результаты
1.	Ходьба	11 ч. 30 — 12.30	1 ч.	Шла на передв. Озерк.-Наб., 26
2.	Выдача книг	12–3	3	Было 57 чел. Выд. 141 кн.
3.	Политпросвет-работа	3.30–6	2.30	Начала писать плакат "Женщина и октябрь". Не окончила.

А ще — сила-силенна різних гасел: "В борьбе за новую деревню", "За строительство социализма", "За культуру", "За нового человека", "На переделку старой деревни", "На подступах к Октябрю".

Громадянин А. В. (без прізвища) в № 12 КБ у фейлетоні "Печатная каталожная карточка и ее хулителі" висміює "хулителі КК³" із "Бюро центральной каталогизации": "Против хулителі приходилось мобилизовать весь арсенал доводов в пользу печатной карточки".

На боротьбу з "Пьянством и хулиганством" піднімає бібліотекарів СРСР № 11 КБ. Але дивлячись з ХХІ століття, я не бачу переможців у цій довготривалій війні з "пережитками", що, як стверджувала радянська пропаганда, дісталися більшовикам від Російської імперії. Бо і сьогодні в Україні процвітає це зло. Соціалістична дійсність не змогла його здолати.

Закінчивши подорож часописом "Красный библиотекарь" за 1926 рік, ловлю себе на думці: от би зараз нам, бібліотекарям України, статки американських бібліотек хоча б 1926 року та спонсорів на зразок Карнегі... А може, нашому суспільству ні до чого їхні статки?! Може, нашому суспільству вони (бібліотеки) взагалі не потрібні?! Висновки хай робить читач...

Список використаної літератури:

1. *Красный библиотекарь* : журн. библ. теории и практики / Глав-политпросвет. — М. : Госиздат, 1926. — № 1—12.

(Далі буде)

Надійшла в редакцію 25 жовтня 2012 року

³ КК — каталожна картка